

kolikor več sveta ter se nauči vsega, za karkoli se ji ponudi prilika. Popu je rekel: »Potrpi, oče, še leto dni! Naj dekle spozna svet. A pozneje, ko pride k tebi, ne boš se več od nje ločil!« Tako je zopet nastopila večnost, po kateri menda pač tudi nam zasije solnce.

Med tem se je spreminjalo marsikaj v vasi — čas dela svoje! Naš stari učitelj nas je zapustil — odišel je siromak na potovanje, na katero se gre zaprtih oči. Bog mu daj večni mir in pokoj! Žal nam ga je bilo. Siromak je bil nekako prirastel na selo. Lepo smo ga pokopali. Potem smo razpustili deco in zaprli šolo.

Zdaj smo vsi upali, da nam pride Mara za učitelja. Že je bil pop z nekoliko starejših ljudi zbog tega šel tudi k vladiki, in on mu je za trdno obljubil. Siromak pokojni učitelj čisto nam je bil . . . človek zares dela greh! . . . hotel sem reči: čisto nam je — Bog mi greh odpusti — bil stal na potu.

Da vidite, smo-li pričakali, čemur smo se nadali. (Pride še.)

FANTAZIJA IZ LJUTOMERSKIH GORIC. SPEVAL V. S. FEDOROV. DUNAJ.

I.

Pa sinoči po naši vasi
si fantje zapeli so
in k ljubicam svojim pod okna
radostno hiteli so.

Aj to je bilo prepevanje
in ukanje celo noč,
in celo noč plavali glasi so
mimo tihih koč.

A jaz sem sam, brez ljubice stal
sredi cvetnih poljan —
na nebu pa zvezdice sanjale so
nebeški svoj san.

In duša zahrepenela
mi po družici je,
mogočno zahrepenela
po pravi sestrici je,

ki bi lajšala njene samote boleš
in jo spremljala vse dni
skozi bede pekël in radosti nebo
v nedolžne, božanske sni.

In dalje po vasi prepevali
so fantje si na glas —
In moje srce je začutilo,
da zdaj je ljubezni čas.

*

»Žejam — žejam! . . .« vpil sem v temni noči
ko sem ležal sam in zapuščen,
ko očesa trudnega ni hotel
mi zatisniti blažilni sen.

Srce mi je plalo v divji boli,
duša žejna mi je plakala,
in svetov neskončnih je trenutkov
veličastnih, svetih čakala.

Vse zaman! . . . Le huje so spomini
moj mogočni »jaz« razdirali,
kakor iz oblakov hudournik
drug za drugim so izvirali.

Divje klice burnega življenja
hrepenele so na vse strani,
v moji duši htele so razrasti,
sok jim je dajala vroča kri.

In živeti, ah, živeti srečno,
v dražestnem razkošju mladih dni,
kak gori, žari to hrepenenje
in razganja mojo vročo kri.

Zopet prihrumeli so spomini —
Sam sem ležal, sam in zapuščen,
in očesa trudnega ni hotel
mi zatisniti blažilni sen.

Ti pa slišala si moje klice
in prišla si, angel tolažeč,
v mojo sobo, ljubica Matilda,
tolažil stotisoč mi noseč.

V meni spet zaplalo je življenje
kakor nekdanj v davnih, davnih dneh —
Moč nekdanjo zopet sem začutil
se razlivali po udih vseh.

In mogočni tok močij neznanih
bolno mi telo je spreletel,
ko mi je poljub na licih mrzlih
kakor divji plamen zagorel.

Čutil sem, da v tebi le, Matilda,
se mi je rodil veliki dan;
iz temot nočij brezkončnih takrat
me je prebudil veliki dan.

višje, nego je ženski mogoče vsled kratenja srednješolske izobrazbe. Konkurenca torej ga sili na intenzivneje in energičneje delovanje, in to komodnemu možu ni prav.

Pa tudi njegovo samoljubje je ranjeno. Do sedaj je bila ženska navezana z vsemi mogočimi vezmi na možkega. On je skrbel za njeno hrano, stanovanje, obleko itd., a zato mu je morala biti brezpogojno udana, slušati in ubogati ga je morala v vsem in povsod. In kako ne? Saj mu je morala biti hvaležna za vse, vse, morda celo za življenje (?) In on je bil kolikor toliko opravičen zahtevati slepe pokorščine od nje, ki je morala vse njemu zahvaliti. Ni mislil, da mora biti on njej ravno tako hvaležen za marsikatero krasno in morda za najkrasnejše ure v svojem življenju. Ni pomislil, da bitje, ki mu mora biti slepo udano, je le na pol človek, ko vendar nima svoje volje in ne sme svobodno odločevati s svojimi čustvi. To bi moralo njega, moža, šele raniti v samoljubju, ako je pomislil, da ženska, ki mora biti njegova družica in tovarišica v življenju, je le na pol človek, ker je bitje brez volje, in da bi mu ne bila morda nikoli vdana, ako bi smela prostovoljno odločevati. Vsega tega ni pomislil. A sedaj ve, da jo izgubi iz svoje nadvlasti, ako se ona emancipira, da ne bo več samovlastni gospodar čez njeno življenje in srečo, in to mu ne da miru. To je po mojem mnenju glavni vzrok njegove mržnje do emancipacije. Tudi tega ne pomisli, da bi moral biti šele tedaj po pravici ponosen, ako se mu uda svobodna, prosta, samosvoja ženska, ne zato, da bi jo preživljal, ampak v blaženi, osrečujoči ljubezni. Ponosen bi moral biti šele tedaj, ko bi imel na svoji strani bitje, ki je popolen človek, ki ima svojo voljo in ki ravno s to voljo v zvezi s svojimi čustvi in pametjo odločuje njemu v prilog. Razmerje med emancipirano žensko in možkim bi bilo potem lepše, vzvišenejše, ker bi bilo razmerje med človekom in člo-

vekom, med enakoveljavnimi bitji, ki skušata drug drugega vzajemno osrečiti.

Smelo trdim torej, da je pač možki egoizem največji sovražnik ženske osamosvoje. Rada odneham od svoje trditve in celo hvaležna bom onemu, ki mi pokaže, kje je prav za prav glavni sovražnik te preklicane emancipacije. Sicer pa mislim, da bi možki bolje reševal to nalogo, ko sam ve in čuti, kje ga »čevelj tišči« z ozirom na to sedaj že popularno in svetovno vprašanje.

FANTAZIJE IZ LJUTOMERSKIH GORIC. PREVEL V. S. FEDOROV. DUNAJ.

II.

Plove mrak nad Muropolje
z ogerskih planjav neskončnih,
pada tja na žitna polja,
na cvetoče travnike.
In temnijo se gozdovi,
in objemlje jih tišina,
seli v nje se nečni mir.
Vrača v kočó se tihotno
z nemih trat seljak utrujen,
in zvenijo mu glasovi
sreče tihe, nepoznane
skozi dušo mračno, trudno:
... Ah, da spet si odpočijem!...

Pada mrak na Muropolje
z ogerskih planjav neskončnih,
skozi mrak nad Muropoljem
pa zvene akordi tožni
pesmi ljudskega trpljenja...

MAGDALENA.

J. S. MACHAR. Z DOVOLJENJEM PESNIKOVIM
PREVEL ANT. DERMOTA. PRAGA.

VII.

Kakor starček zadovoljen,
gleda sem iz vogla trga
nizka, čista, rjava hišica
z okenci zamreženimi.
Todgređoči (če pristaši
prapora so vladne stranke)

to nemogoče? Zastonj, zastonj. Nazaj ne morem.

Izgubljen sem . . . zašel sem!

Moji vzori, moji mladostni prijatelji! Lahko smo se poslovili, pa za vselej. Sprejmite moje srčne pozdrave — pozdrave znanega neznanca v neznano bivališče svoje. Bledi vozni listič me je opozoril, da sem se vam izneveril, da držim navzdol, dočim se dvigate vi vstrajno in krepko v azurne višave iz mlake dvomov in zmot proti večnemu solncu resnice in pravice.

Ali se vam niso izneverili tudi še drugi prijatelji moji? Gotovo vsi korakajo čvrsto in pogumno po smelo načrtanem potu. Le jaz . . . le jaz.

Moj mili Bože! Ali je zadosti, če rečem: homo sum? Ne. Nočem, ne smem, ne morem se opravičevati. To me itak ne pripravi nazaj na pravo pot. »Confiteor Deo omnipotenti . . .« Morda je kes že začetek stezice k resnici in pravici? Morda.

Meni ta odgovor vselej izvablja solze v oči, a v srcu budi nado, vstrajno voljo in zopet dvom: če že ni prepozno?

FANTAZIJE IZ LJUTOMERSKIH GORIC. SPEVAL V. S. FEDOROV. DUNAJ.

III.

Šla je deva čez planjavo,
čez planjavo zelenečo —
tam so plavali metuljčki
nad cveticami.

Pa so cvetke vzdihovale
po nedolžnosti izgubljeni,
a metuljčki šepetali
so v opojnosti:

»Nisem hotel, nisem hotel,
moja rožica«

Šla je deva čez planjavo,
čez planjavo zelenečo,
tam so med cveticami
vodice šumljale,
a ob vodi stal je grm
s cveti in pa s trnjem.

Pa poredni trnki so
devi zasadili se
v lahko krilo,
potlej pa so šepetali
z glasom ljubeznivim
dekllici:

»Nisem hotel, nisem hotel,
moja rožica«

Šla je deva čez planjavo,
čez planjavo zelenečo,
pa je prišel fantič mlad,
tihu si popeval.

Pa je v devo vprl oko,
tihu stopil je pred njo
in se zasmehljaj.

In smehljala se poljana
in smehljali so se valčki
in smehljale se cvetlice,
solnčni žarki se smehljali,
ko je fantič jo poljubil
na planjavi zeleneči
in ko tiho je šepetal
fantič dekllici:

»Jaz sem hotel, jaz sem hotel,
moja rožica«

* * *

Solnčni žarki se tope
na zelenem polji,
jasni spevi se glase
na zelenem polji;
sanje sanja rdeči mak
na zelenem polji
Aj, pravljicične sanje so
na zelenem polji.
vse življenje bujno tak
na zelenem polji.
Na večer pa spev zveni
na zelenem polji,
ko da kose brusijo
na zelenem polji,
Trave si šepečejo
na zelenem polji:
Jutri, sestre, nam je smrt
v pokošenem polji

MORILKA. F. J. DOLJAN.

Kadar se spomnim na to žensko, vselej me zaboli nekaj, vselej mi je nekako žalostno pri srcu . . .

Bila je srednje velikosti, ravno prav obilih udov in čudovito somernega života.

telja progressa v Rusiji (pa kakega?! — o tem pa nikdo menda resno ne misli...) ter jej zato sočutijo ter njenim »korifejem« à la Maksim Gorkij kurijo i kadijo, da je »vonjava« slišna daleč za predeli Slovenije, žalostne, v poslednji dobi raskosane i razmesarjene od bezumja Slovencev; i končno gorje, največe gorje pa samemu grafu Tolstomu, kateri si je sam mej prvimi prizadeval, da bi na pepelišču minuvših autoriet vzdignol si spominek svoje slave, ki se svojim vplivom najizdatneje pomaga, da »v tisočih izvodov izhajajo ter se širijo« po vsej brezpredelni ruski zemlji z velikim uspehom take knjige, »take piece, povesti i romani«, o katerih tak goreče, tak silno, tak srdito in uničevalno govori Lev Nikolajevič, sramoteč se svojo oholoj osodoj priznane, vsakemu ruskemu srcu predrage pesnike, kakoršni so Majkov, Polonskij i Fet, kar pa ga kar nič ne ženira, da se z avtorji teh piec, povestij i romanov à la Čehov en comp. z Maksimom Gorjkim večno brata i peča, a na svetlopisih se ž njimi celo objema da jakša... Hus bi menda tudi na to zrelišče vskliknol: »O sancta simplicitas!« Po našem pa bo bliže k istini, če rečemo: »Mundus vult decipi, ergo decipiatur...«

FANTAZIJE IZ LJUTOMERSKIH GORIC. SPEVAL V. S. FEDOROV. DUNAJ.

Tisoč krilatih želja
v najinih dušah vzkipeva,
kadar na tih večer
sobica v mrak se odeva.

Širijo takrat v vsemir
carstva se naj' nega meje...
Ljubica, dober je Bog —
sreče dih v carstvu nam veje.

Ljubica, dober je Bog —
kadar v viharju ognjenem
vozi nad nami se tod,
se te v ljubezni oklenem,

Ljubica, dober je Bog —
kadar na ustnih otroških
v sladkem smehlaju ga zrem,
sanjam o dnovih proroških.

* * *

Krvavi na vztoku, krvavi...
Zarja mlada novi dan oznanja —
Težke sanje duša moja sanja,
tam na vztoku zarja krvavi.

Težek, mračen nam prihaja dan.
Solnce ni... viharji se rodijo,
v vrhah tam lesovi že šumijo...
Aj, viharen nam prihaja dan.

Krvavi na vztoku, krvavi...
Težke sanje duša moja sanja;
zdi se mi, da zarja nam oznanja
novo dobo, čas viharjih duij.

Dnij viharjih, ko krvavi boj
ljudstvo bije za pravice svoje,
v smrt pošilja svoje krepke roje —
Težek je za pravdo sveto boj...

* * *

Sen jutranji vzplul je nad gorice
in objel jih z zlatimi trakovi
in objel jih z mladih cvetk je vonjem,
ki z nebeško roso okrepcane
so kelih razgrnile svoje,
da dario jutranjo daritev.
Zadehteli v oknih karanfili,
zadehteli v gredah hijacintij
pa so dušo opojili mojo
in zvbili v sobico me tiho...
Zarja vzhaja nad gorice naše
in oznanja sinji dan seljaku,
ki spočit od težkega napora
krepke volje spe na delo novo...
Zarja vzhaja meni v sobi tih,
ah, na licih tvojih zarja mlada,
iznad zarje pa dve svetli solnci,
solnci dve — detinji to očesi...
Pa poklekнем pred cvetočo zarjo
in pred solnci jasnimi poklekнем,
smeh božanski plava mi na ustnih.
In zadivljen vzkliknem v božje jutro:
»Zdrava, zarja mladega življenja,
zdravi, solnci svitli, moj ponos!...«

